

Koncepce rozvoje Ústavu translologie v letech 2016–2018

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.

Tato koncepce navazuje na hodnocení rozvoje ústavu v letech 2013–2015 a zahrnuje následující oblasti:

- personální složení a hodnostní růst
- rozvoj studia
- rozvoj výzkumu
- zahraniční spolupráce
- tvorba zázemí pro výuku a výzkum

1. Personální složení a hodnostní růst

V souvislosti se snížením úvazku nebo plánovaným odchodem několika vyučujících bude v akademickém roce 2015/2016 třeba přijmout nové vyučující pro bakalářské i navazující magisterské obory s angličtinou a ruštinou.

Ve sledovaném období bude zahájeno habilitační řízení dr. Z. Jettmarové a dr. Š. Tobrmanové. V práci na habilitačním spise bude pokračovat dr. E. Kalivodová a rovněž předkladatel této koncepce.

Disertační práci bude na jaře 2016 obhajovat vyučující ruského oddělení Mgr. M. Molchanová a vyučující španělského a německého oddělení Mgr. P. Vavroušová. Státní závěrečnou doktorskou zkoušku bude v zimě 2016 skládat externí vyučující ruského oddělení Mgr. A. Rosová.

Značný potenciál v oblasti personálního složení vyučujících ÚTRL představuje rostoucí počet absolventů doktorského studia translologie, který vytváří podmínky pro postupnou dlouhodobou generační obměnu vyučujících oborů garantovaných ÚTRL.

2. Rozvoj studia

V akademickém roce 2016/2017 skončí akreditace bakalářských a navazujících magisterských oborů ÚTRL a bude třeba pokračovat v přípravě podkladů k jejich reakreditaci, započaté v roce 2015/2016 v podobě tzv. malého akreditačního formuláře. Projednávání tzv. velkého akreditačního formuláře pro navazující magisterské obory Překladačství a Tlumočnictví v rámci Studijní komise FF UK je plánováno na leden 2016. Projednávání tzv. velkého akreditačního formuláře pro bakalářské obory Mezikulturní komunikace v rámci Studijní komise FF UK je plánováno na duben 2016.

Domnívám se, že by se naše výuka měla nadále orientovat na projektovou práci a profesní přípravu studentů, ať již v rámci praktické přípravy na profesi překladatele a/nebo tlumočnicka, tak, zejména v magisterském a doktorském stupni studia, v oblasti výzkumu.

Naše dosavadní kurzy vedené na základě principu *learning by doing* jsou ze strany studentů hodnoceny velmi pozitivně, mají kvalitní výstupy, a navíc skýtají silný motivační potenciál, viz např. **(a)** publikace studentů španělštiny vytvořené pod vedením Mgr. P. Vavroušové a vydané Nakladatelstvím Karolinum (*Teorie překladu a tlumočení prizmatem současných španělských translatoLOGŮ a Překlad a tlumočení jako most mezi kulturami*); **(b)** publikace studentů ruštiny připravovaná pod vedením Mgr. A. Rosové a dr. S. Rubáše pro Nakladatelství Karolinum (*Reflexe a kritika literárního překladu jako součást ruské kulturní identity*); **(c)** knižně vydané studentské překlady v edici SCHOLARES vytvořené pod vedením dr. E. Kalivodové a dr. S. Rubáše a pro nakladatelství Fra pod vedením dr. J. Šotolové; **(d)** knižně vydané studentské překlady pro nakladatelství Mladá fronta vytvořené pod vedením Mgr. T. Dimtera; **(e)** tlumočnické videokonference a „mock“ konference realizované pod vedením prof. I. Čeňkové ve spolupráci se zahraničními univerzitami a institucemi EU.

Po zkušenosti s několika ročníky našeho jednooborového bakalářského studia s češtinou jako cizím jazykem se kloním k tomu, abychom napříště nežádali o prodloužení akreditace tohoto jednooboru, určeného rodilým mluvčím ruštiny. Zájemci o tento obor se namnoze překrývají se zájemci o standardní bakalářský obor *Mezikulturní komunikace: čeština–ruština*, a navíc stále není jasné, zda při zajišťování daného oboru bude možné spolupracovat s naším dosavadním partnerem ÚBS FF UK, pokud jde o výuku českých dějin a literatury.

Kromě každoroční účasti ÚTRL na *Dni otevřených dveří* a dalších akcích FF UK zaměřených na uchazeče o studium bychom i v dalších letech měli spolupracovat se středními školami v ČR, např. formou krátkodobých stáží středoškoláků.

Kurzy pro odbornou veřejnost

V daném období jsou plánovány další ročníky *Evropského kurzu konferenčního tlumočení* (EMCI), modulární *Tlumočnické kurzy CŽV pro odbornou veřejnost* a *Kurzy CŽV pro vysokoškolské učitele překladu a tlumočení*, jakož i další ročníky *Univerzity třetího věku* a *Dětské univerzity FF UK*.

Doktorské studium

V lednu 2016 bude zahájena příprava nové akreditace doktorského studia translologie v souvislosti s novou fakultní koncepcí doktorského studia: prezenční forma doktorského studia bude v souladu s touto koncepcí mj. prodloužena na čtyři roky.

Vzhledem k dosavadním pozitivním zkušenostem se zapojováním doktorandů do výuky a výzkumné činnosti ÚTRL je namísto v této praxi pokračovat. Stejně tak bychom měli na základě dobré zkušenosti (zejména se španělskojazyčnými univerzitami) pokračovat s podporou doktorského studia v režimu cotutelle.

3. Rozvoj výzkumu

Rozvoj našeho translátologického výzkumu se bude namnoze odvíjet od úspěšnosti návrhů dvou projektových záměrů ÚTRL vypracovaných v roce 2015 pro *Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání*.

Návrh prvního výzkumného záměru *Paradigma překladu a tlumočení v synchronní a diachronní perspektivě* vychází z 2. osy *Strategického plánu FF UK* s názvem *Společnost v pohybu*. Je reakcí **(a)** na vývoj v oblasti komunikace a kultury (globální obchod, migrace, evropská integrace, mnohojazyčnost, změny poměru tradiční tištěné kultury a nových médií, legislativní změny práva na překlad a tlumočení) a **(b)** na specifika tzv. středně velké kultury orientované na překlad.

Cílem uvedeného výzkumného záměru je přispět k metodologické inovaci a diverzifikaci výzkumu s ohledem na vývoj v oblasti translátologie a zdůraznit relevanci studia překladu a tlumočení pro humanitní vědy a současnou společnost obecně. Projekt reflektuje strukturu translátologie jako integrované vědní disciplíny, zahrnující složku teoretickou, deskriptivní i aplikovanou, a má výraznou vazbu na českou kulturu. Je v něm kladen důraz na propojení funkčně orientovaných zahraničních koncepcí s těmi poznatky české (a zčásti také slovenské) translátologie, které se dočkaly mezinárodního ohlasu. K naplnění těchto cílů hodlá ústav iniciovat a ustavit *Centrum pro studium překladu a tlumočení* jako prostor pro výzkum a koordinaci výměny teoretických i aplikačně orientovaných poznatků v této oblasti a jako potenciální součást celofakultního *Centra pro studium člověka a společnosti*. Koordinátory návrhu jsou prof. J. Králová, prof. I. Čeňková, dr. E. Kalivodová, doc. T. Duběda a předkladatel této koncepce rozvoje.

Návrh druhého výzkumného záměru *Možnosti a meze využití překladu a tlumočení ve školské praxi* se týká 3. osy *Strategického plánu FF UK*. Cílem tohoto výzkumného záměru je přispět k systematickému vzdělávání středoškolských učitelů, a to formou diverzifikace metod a témat jazykové výuky i přípravy didaktických materiálů a prostředků ke zlepšení komunikace mezi učiteli a příslušníky menšin. Koordinátory návrhu jsou prof. J. Králová a dr. David Mraček.

Další hlavní linií výzkumu, jak vyplývá zejména z posledního desetiletí bádání pracovníků ÚTRL, je uchování kulturní paměti se zaměřením na dějiny českého překladu 20. století. ÚTRL by měl navázat na své badatelské aktivity v této oblasti, zejména na knihu rozhovorů s doyenou českého uměleckého překladu *Slovo za slovem*, na konferenci *Jan Zábrana – básník, překladatel, čtenář* a na několik nedávno obhájených diplomových prací, a to mj. formou dalších diplomových a disertačních úkolů v oblasti dějin překladu i dějin tlumočení.

Badatelé a vyučující ÚTRL se v roce 2016 budou podílet na specializovaném novém čísle časopisu *Mutatis mutandis*, které bude věnováno J. Levému a jehož spolueditorkou je prof. J. Králová (oznámení o chystané publikaci bylo rozesláno rovněž na několik translátologických pracovišť ve středoevropských zemích).

V případě schválení průběžné grantové zprávy bude v roce 2016 pokračovat studentský projekt *Reflexe a kritika literárního překladu jako součást ruské kulturní identity* (dvouletý vnitrofakultní grant, řešitelka: Mgr. A. Rosová, vedoucí projektu: dr. S. Rubáš), jehož výstupem bude publikace o dvou komplementárních částech: (a) rozsáhlá kritická studie, jejímž cílem je představit vybrané ruské literáty jako nositele kritické reflexe překladové tvorby a spoluvůrce

představ o ruské kulturní identitě; (b) kritické statě ruských spisovatelů v českém překladu, prohlubující první část knihy tematicky ucelenými reflexemi překladové tvorby a konkrétními případovými studii.

ÚTRL bude rovněž dále aktualizovat *Databázi českého uměleckého překladu*, která vznikla díky spolupráci ÚTRL FF UK s Katedrou anglistiky a amerikanistiky FF MU jako součást projektu *Postavení literárního překladu v české společnosti po roce 1945*, podpořeného GA ČR. Koordinátoři: dr. J. Šotolová a Mgr. Hana Šůrová.

Do širšího rámce uchování kulturní paměti zapadají také zpracovávané disertační práce našich doktorandů zaměřené na odkaz Jana Zábrany, Zdeňka Urbánka a dalších klíčových překladatelů činných v období totality.

Výhledově bude podán návrh grantu na přípravu a publikaci osmijazyčného vydání Máchova *Máje* s kontrastivně-analytickým a historiografickým komentářem, který byl v uplynulém období (2013–2015) důkladně rešeršně připraven v rámci několika seminářů *Dějiny překladu* vedených předkladatelem této koncepce.

4. Zahraniční spolupráce

ÚTRL bude nadále spolupracovat se svými zahraničními partnery v rámci programu Erasmus a Erasmus+, s německou organizací DAAD (v oblasti výuky zajišťované rodilými mluvčími němčiny a při nákupu odborné literatury pro příruční knihovnu DAAD uloženou v kabinetu německého oddělení ÚTRL), s Moskevskou státní lingvistickou univerzitou a s dalšími institucemi a rovněž v rámci velkých mezinárodních vzdělávacích programů, jichž je naše pracoviště členem (CIUTI, EMCI, EMT ad.).

Pro příští období jsou plánovány další ročníky evropského postgraduálního kurzu *Euromasters in Conference Interpreting*, pořádaného ve spolupráci s Evropskou komisí a Evropským parlamentem.

V akademickém roce 2015/2016 bude ÚTRL pokračovat ve své činnosti v rámci programu *ORCIT: Online resources for conference interpreters training*, subvencovaného Evropskou komisí.

5. Tvorba zázemí pro výuku a výzkum

Technická a obsahová inovace výuky a výzkumu se bude odvíjet mimo jiné od úspěšnosti následujících nově podaných projektů:

- a) Návrh projektu v rámci programu *Charta regionálních a menšinových jazyků pro rok 2016* (Úřad vlády ČR, zpracovatel: dr. T. Svoboda);
- b) Návrh projektu *Směr překladu: kvalitativní a sociologická hlediska* (GA ČR, zpracovatelé: doc. T. Duběda, dr. D. Mraček a dr. V. Obdržálková);

- c) *Podpora pedagogické práce akademických pracovníků a profilace a inovace studijních programů na úrovni předmětů/kurzů: hostující profesoři a inovace povinného předmětu Teorie tlumočení, 2016–2018 (FF UK, zpracovatelka: prof. I. Čeňková).*

Velký potenciál skýtá rovněž rozvoj spolupráce s absolventy ÚTRL, jejichž evidence sahá do roku 1969, kdy studijní program překladatelství a tlumočnictví absolvovali první studenti (databáze našich absolventů čítá cca 1 700 jmen a kontaktů). Tento potenciál lze využívat nejen při zajišťování příležitostí k odborné praxi studentů, ale rovněž (jak už se také v mnoha případech stalo) při zapojování absolventů do specializovaných přednášek, workshopů a besed o specifikách překladatelské a tlumočnické činnosti a rovněž do grantové činnosti ÚTRL.

Knihovna

Knihovna ústavu bude nadále doplňována nejen na základě institucionálního knihovního fondu ÚTRL (z prostředků FF UK), ale rovněž z grantů jednotlivých vyučujících.

6. Závěr

Rád bych vyjádřil své poděkování všem, bez jejichž soustavné, často nenápadné a výkazově jaksi „neefektní“, v podstatě však klíčové práce by ÚTRL nemohl pracovat jako vyladěný celek. Můj dík patří především garantům jazykových sekcí ÚTRL: dr. Š. Belisové, prof. I. Čeňkové, dr. T. Svobodovi, dr. Š. Tobrmanové a v neposlední řadě prof. J. Králové, která současně vykonává práci zástupkyně ředitele, a rovněž tajemníkovi ÚTRL dr. T. Dubědovi.

Nemalou zásluhu na hladkém a operativním fungování ÚTRL má ovšem také jeho sekretářka Linda Hurníková a naše nová administrativní posila Mgr. Jana Hanousková.

Vážené kolegyně, vážení kolegové, stejně jako při předchozí volbě bych rád zkonstatoval, že dáte-li mi svoji důvěru, pokusím se vytvářet na našem ústavu takové prostředí, v němž budou moci být realizovány nejen cíle výše uvedené, ale rovněž pedagogické a badatelské plány a záměry, jež má každý z vás.

V Praze 23. listopadu 2015

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.